גנוזות

עורך הרב הלל מן

רבי אלעזר מנחם מן שך - האבי עזרי
[תרנ"ה - תשס"ב] נערך מכתבי תלמידו

מצות אכילה בסוכה בשבעת ימי החג

א. הרמב"ם כתב (פ"ו מהל' סוכה ה"ז) אכילה בלילי יו"ט הראשון בסוכה חובה, אפילו אכל כדית פת יצא ידי חובתו, מכאן ואילך רשות, רצה לאכול סעודה סועד בסוכה, רצה אינו אוכל כל שבעה אלא פירות או קליות חוץ לסוכה אוכל, כדרן אכילת מצה בפסח.

וקשה לי לשון הרמב"ם כאן איך כתב שהוא כדין מצה בפסח, והרי ההבדל גדול הוא, שהרי בתחילת הלכות אלו במנין המצות, ובס' המצות מ"ע קס"ח כתב, מצות עשה לישב בסוכה שבעת ימים, שנאמר בסוכות תשבו שבעת ימים, ואילו בתחלת הלכות חמץ ומצה, ובס' המצות מ"ע קכ"ח, כת' מצות עשה לאכול מצה בליל זה, שנאמר בערב תאכלו מצות.

הרי שבסוכה מתי שהוא אוכל בסוכה כל השבעה ימים מקיים מצות עשה, ולא כן במצה שאין מצות עשה כל השבעה כשהוא אוכל מצה וכו'. ואף לשיטתו של הגר"א שהביאו, שיש מצוה לאכול מצה כל שבעה, אבל אין קיום מצות עשה באכילתו, אלא מצוה בעלמא, משא"כ בסוכה יש קיום מצות עשה באכילתו בסוכה כל שבעה, וא"כ לשון הרמב"ם כאן קצת קשה דמדמי מצה לסוכה.

[והדבר מבואר בחי' הגרע"א לשו"ע או"ח סי' תפ"ה בשם תשובת השב"ץ, דהאומר שבועה שלא אשב בסוכה דמצוה, אף דכל ד' ימים חוץ מלילה מראשון הוי רשות, לא אמרינן מיגו דחייל על שאר הימים וכו', דגם כל שאר הימים לא חייל, דאף דיכול לאכול ארעי חוץ לסוכה, מ"מ כיון דאכיל קבע בסוכה מצוה היא, מיקרי נשבע לבטל את המצוה עכ"ד. והנה בנשבע שלא יאכל מצה דהוי נשבע לבטל את המצוה, כתבה הרמב"ם בגווגא שנשבע שלא יאכל מצה בלילי פסח, דמבואר דאם נשבע שלא לאכול מצה כל ד' ימי הפסח, ל"ה נשבע לבטל את המצוה, ויחול גם על לילה הראשון דפסח מדין כולל. וא"כ מבואר ברמב"ם, דנשבע שלא לישב בסוכה בד' ימי החג הוי נשבע לבטל את המצוה, ונשבע שלא יאכל מצה בד' ימי פסח ל"ה נשבע לבטל את המצוה.

ובע"כ דהחילוק הוא, דבד' ימי החג אף שאינו מחוייב לישב בסוכה, מ"מ כיון דאם ישב מקיים מצות עשה, ולא כן במצה שאין מצות עשה כל השבעה כשהוא אוכל מצה וכו'. ואף לשיטתו של הגר"א שהביאו, שיש מצוה לאכול מצה כל שבעה, אבל אין קיום מצות עשה באכילתו, אלא מצוה בעלמא, משא"כ בסוכה יש קיום מצות עשה באכילתו בסוכה כל שבעה, וא"כ לשון הרמב"ם כאן קצת קשה דמדמי מצה לסוכה.

[והדבר מבואר בחי' הגרע"א לשו"ע או"ח סי' תפ"ה בשם תשובת השב"ץ, דהאומר שבועה שלא אשב בסוכה דמצוה, אף דכל ד' ימים חוץ מלילה מראשון הוי רשות, לא אמרינן מיגו דחייל על שאר הימים וכו', דגם כל שאר הימים לא חייל, דאף דיכול לאכול ארעי חוץ לסוכה, מ"מ כיון דאכיל קבע בסוכה מצוה היא, מיקרי נשבע לבטל את המצוה עכ"ד. והנה בנשבע שלא יאכל מצה דהוי נשבע לבטל את המצוה, כתבה הרמב"ם בגווגא שנשבע שלא יאכל מצה בלילי פסח, דמבואר דאם נשבע שלא לאכול מצה כל ד' ימי הפסח, ל"ה נשבע לבטל את המצוה, ויחול גם על לילה הראשון דפסח מדין כולל. וא"כ מבואר ברמב"ם, דנשבע שלא לישב בסוכה בד' ימי החג הוי נשבע לבטל את המצוה, ונשבע שלא יאכל מצה בד' ימי פסח ל"ה נשבע לבטל את המצוה.

ובע"כ דהחילוק הוא, דבד' ימי החג אף שאינו מחוייב לישב בסוכה, מ"מ כיון דאם ישב מקיים מצות עשה, הו"ל הנשבע שלא לישב נשבע לבטל את המצוה, וכמש"כ הגרע"א בשם התשב"ץ, אבל בד' ימי הפסח דאף אם יאכל מצה אינו מקיים מצות עשה, הרי שהנשבע שלא לאכול מצה בד' ימי הפסח אינו נשבע לבטל את המצוה, וכנ"ל].

מעשה רב

עורך הרב הלל מן

פטור אני מן הסוכה אבל לא מהכנסת אורחים

וילנא, חג הסוכות החל להפציע ברחובות היהודים, הסוכות ניצבו במלא הדרתם והיהודים החלו לארגו מטלטליהם תשבו כעין תדורו להעביר מטלטליהם לדירת הנשראי.

אך באותה שנה הקור בחרץ היה עז, וכך יושבי הסוכות התקשו ליוותר באותה דירה קפואה שלא ניתן אף להקל במעט את הקור העז ששרר ברחובות העיר, וכך גם בתוכיבי הסוכות.

זו גם הסיבה שרבה של העיר הגאון רבי עוזר גרודזינסקי זצ"ל החליט בשל בריאותו כי יחדל מלדור עתה בסוכה ונתר ספון בביתו, ואמרו שמצעור הוא ופטור מן הסוכה בעת זו.

באחד הימים בימי החג הגיע לבקרו אחד מרבני העיירה, ועם הגיעו לוילנא פנה לביתו של המרא דאתרא וביקש לשוחח עמו על ענינים שהזמן גרמא שנדרשה בהם דעתו.

משראה רבי חיים עוזר כי אורחו זה עתה בא מדרך ארוכה, הציע לו לירד לסוכה ולאכול ולשתות דבר מה בסוכה בכדי להשביע את רעבונו, תחילה סירב אותו רב באומרו שבא להשביע את רעבונו התלמודי וההלכתי, וכי אם רעבונו הפיזי יוכל להשביע בסוכתו שלו עם שבר.

אך רבי חיים עוזר לא ויתר, הוא הפציר באורחו שיירד לאכול דבר מה בסוכה, אם כבר שקשה אף שליחתו שאין הוא יכול לירד עמו לסוכה, היות ואינו בקו הבריאות והקור הינו ששורר ברחובה של עיר אינו יכול ליתן לו לדור בסוכה, ובשל כך ימתין לו ביבתו עד שיסיים את סעודתו בסוכת הרב.

בלית ברירה, ניאות האורח להענות לבקשת רבי חיים עוזר, הכנה לו סעודה ערבה, ובני הבית הודרדה לסוכה, והאורח יצא אף הוא לסעוד ולהשביע את רעבונו במעט.

והנה כעבור דקות מספר והוא עסוק במאכלו, ראה הוא אף את רבי חיים עוזר מדדה ונכנס אף הוא לסוכתו, כשמעילו ובציעו עטפו את כל גופו, נתישב רבי חיים עוזר ליד האורח והחל לשוחח עמו בדברי תורה.

בראות האורח כן, השיב לרבי חיים עוזר, שאין הוא חפץ שיטרח הרב ויסתכן להגיע לסוכה רק למענו, ובהיות והוא מעטער הפטור מישיבה בסוכה יכול הוא ליוותר בביתו, וחיש מהרה יעלה אף האורח לשוחח עמו על מבוקשו.

השיב רבי חיים עוזר בנימה אופיינית, אכן פטור אני מלישב ולאכול בסוכה בהיותי מצטער, אבל אינני פטור מקבלת פני אורחים, ומעשי אבות סימן לם לבנים, והלא אברהם אבינו אף בהיותו בשלישי למילה והוא כואב, כשהגיעו האורחים לא שם נפשו לצערו וקיבל את אורחיו בהידור רב, כן אנו אף שאינו חייבים באכילה ובשתייה בסוכה, חייבים אנו לקבל פני האורחים, הדרים וסועדים בסוכה, ולכן נבחר לשוב עמהם בחברה.

לימוד המוסר

הרה"ג ירחמיאל קראם

'ויעשו כולם אגודה אחת'

ציוונו הבורא יתברך מצווה מיוחדת בחג הסוכות 'ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים וענף עץ אבות וערבי נחל' כדי שיחד איתם, עם ארבעת המינים, נוכל לקיים 'ושמחתם לפני ד' אלוקיכם'. בהבנה ראשונה נראה כי לקיחת ארבעת המינים היא המביאה את האדם לשמחה לפני ד' וכמו שכותב החינוך: 'וידוע מצד הטבע כי ד' המינים כולם משמחים לב רואיהם'. ולקיחתם בידיו לפני ד' מעוררת בו שמחה.

אמנם, מצינו בחינוך שהשמחה קיימת גם ללא לקיחת ארבעת המינים, ולא הם המעוררים את השמחה, וכפי שכתב: 'לפי שימי החג הם ימי שמחה גדולה לישראל, כי הוא עת אסיפת התבואות פירות האילן בבית ואז ישמחו בני אדם שמחה רבה'. שימי חג הסוכות בהיותם ימי אסיפת התבואות, הם ימי שמחה מצד עצמם.

רק כיוון ש'עיקר השמחה' צריכה להיות 'לשמו יתברך' וזה דבר שקשה לעשותו שהרי 'בהיות השמחה מושכת החומר הרבה, ומשכחת ממנו יראת אלוקים בעת ההיא' נתנה תורה עצה להיצגל משכחה זו. לכן 'צוונו השם יתברך לקחת בידינו דברים המזכירים אותנו כי כל שמחת לבנו לשמו יתברך'. נטילת ארבעת המינים בידינו בעת השמחה הגדולה תזכיר לנו כי 'עיקר השמחה לשמו יתברך'.

איך באמת ישמרו עלינו ארבעת המינים שלא תשכח מאתנו יראת אלוקים בעת שמחת החג, ואיך יזכירו לנו כי הכל 'לשמו ולכבודו'. משביר לנו החינוך 'ועוד יש בארבעת מינים אלו עניין אחר שהם דומים לאברים היקרים שבאדם'.

'האתרוג דומה ללב שהוא משכן השכל לרמז שיעבוד בוראו בשכלו' 'הולב דומה לשדרה שהיא העיקר באדם לרמז שיישר כל גופו לעבודתו ברוך הוא' 'ההדס דומה לעיניים, לרמז שלא יתור אחר עיניו ביום שמחת ליבו' 'הערבה דומה לשפתיים לרמז שישים רסן בפיו ויכוון דבריו ויירא מהשם יתברך אף בעת השמחה'. ארבעת המינים אכן משמחים רואיהם אך יחד עם זאת רמז הם רומזים לאדם להזכירו 'כי שמחת ליבו להשם יתברך' בלבד.

טעם נוסף לארבעת המינים מביאים בשם הגאון על פי מה שאמרו חכמים כי ארבעת המינים מרמזים כנגד כל ישראל הכוללים ארבעה סוגי אנשים. האתרוג מרמז על הצדיקים שיש בהם טעם ורים. יש בהם תורה ויש בהם מצוות ומעשים טובים. הולב מרמז על אלו שיש בהם טעם אך אין בהם ריח. יש בהם תורה אך אין להם מצוות ומעשים טובים. ההדס שיש בו ריח ואין בו טעם הוא כנגד אלו שיש בהם מצוות ומעשים טובים אבל אין בהם תורה. והערבה שאין לה לא טעם ולא ריח היא כנגד אלו שאין בהם לא תורה ולא מצוות.

את כל ארבעת המינים הללו, אנו צריכים לאגוד יחד ולנענע בהם. מפני שכולנו בני עם אחד אנחנו, כולנו מצווים לאהוב זה את זה ולראות בטובתו של כל אחד. והרי ריקנים שבהם מלאים מצוות כרימון. אמנם אם האתרוג אנחנו לא אוגדים וקושרים יחד באגודה של הולב, ההדס והערבה. הוא אמנם צריך להיות יחד עם כלל ישראל אבל החיבור של האתרוג עימהם צריך להיות תחת בקרה ותחת שליטה.

ה'חתם סופר' כותב כי מבין שלשת המינים הנוספים אלו שאין בהם את השילוב של תורה ומעשים טובים בשלמות, ההדס הוא זה שמאיים על האתרוג, על בן התורה השלם ומונע את אינגודו עם שאר המינים.

ההדס יש בו מצוות ומעשים טובים, הוא כולו חסד והטבה הוא מקדיש את כל כולו להיטיב עם הזולת. הוא חי, ובצדק, בהרגשה טובה שהוא צועד בדרכי אברהם אבינו עמוד החסד. רק שלפעמים קורה והוא מרגיש כאילו יש מישהו שמפריע לו. מי שאומר לו דעות, שקובע לו איך ומתי ראוי וצריך עשות חסד. שתמערב לו בחיים אומר לו מה לאכול, מה לבשוב, מה לקרוא, מה לחשוב. יש 'דעת תורה'. אם הוא מקבל אותו הוא מבין שדעת תורה מעל לכל אז הוא בסדר גמור. אבל מי שחושב שאם הוא עושה חסד אז יש לו גם דעת תורה, הוא מסכן את האתרוג.

כשהגמרא בשוכה דנה מה הוא ההדס הייתה הוא אמינא: 'ואימא הידדוי' אולי ההדס הוא הצמח שנקרא 'הידדוי'. אמר אביי לא יתכן ש'ענף עץ עבות' הוא הידדוי. 'דרכיה דרכי נועם וליכא'. מפני שהצמח הזה, אומר רש"י, 'מברז בריז את היידיים כקוצים, שראשי עליו עשויין חדין כמחט'. מי שייטול אותו בידיו עלול להידקר ולהיפגע מראשי עליו החדים. והרי התורה כולה 'דרכיה דרכי נועם' ולא יתכן שתהיה מצווה שתגרום לכזה דבר.

'רבא אמר מהכא: 'האמת והשלום אהבו'. ומסביר רש"י 'זה', ההידדוי, 'אינו לא אמת ולא שלום שהוא עשוי לסם המוות'. חוץ ממה שיש לו קוצים חדים בראש עליו יש בו סם המוות וזה נוגד את האמת ונוגד את השלום.

והדבר מפליא מה הייתה ה'הוא אמינא' של הגמרא. מה פתאום נגחשוב שצמח קוצני דוקרני כזה ישמש כאחד מארבעת המינים וכי חסידים בבריאה כולה יחשיבו ועשנפיהם מתאימים להגדרה 'ענף עץ עבות'. מה פתאום שנחשוב שזה איזה צמח ממשפחת הקקטוסים דווקא.

ובכלל מדוע אביי ורבא מביאים טעמים שונים הנלמדים מפסוקים שונים כדי לדחות את ה'הוא אמינא' הזו. מדוע כדי לשלול את האפשרות שמדובר בצמח דוקרני צריך להגיע ל'דרכי נועם' דווקא. ומדוע לשלול אפשרות של צמח ארסי של סם המוות צריך להגיע לאהבת האמת והשלום דווקא.

ואולי מקור ה'הוא אמינא' הוא מפני שצמח ה'הידדוי' מזכיר לנו 'רודף' השולח חיצים דוקריים משוחים בארס סם המוות. ואולי לכן הוא זה שמסמל בארבעת המינים אם מי שיש בו מעשים טובים אבל אין בו תורה כמו שכתב ה'חתם סופר'.

על זה אומר אביי שזה לא יתכן, מפני 'דרכיה דרכי נועם' ועשיית מצוות ומעשים טובים משפיעים על האדם מרוממים אותו להיות גם הוא דרכי נועם הוא ואפשר בשום אופן להציג אותו כרודף. רבא אומר גם הוא שאי אפשר להציג את מי שיש בו מצוות ומעשים טובים בצורה כזו שהרי עמוק כולם צדיקים 'והאמת והשלום אהבו' צריכים לדבוק באמת ובשלום במאחד ובמקשר ולא במבדיל והמפריד.

נדע ונבין כולנו כי 'ויעשו כולם אגודה אחת' מטרתו כדי 'לעשות רצונך בלבב שלם'. כדי להתאחד ולשמוח יחד לפני ד'. ואת רק אם נכיר ונקבל עלינו שמכוחה של 'דעת תורה' ממנה לא נשור כי ממנה תוצאות חיים ובאורה נראה אור.

מבאר החסידות

הרב יעקב שלמה שיינברגר

בצילא דמהמנותא

הקשו הקדמונים מדוע עושים זכר רק לענני הכבוד ולא למן ולבאר. ומבאר הגה"ק רבי דוד מדינוב (בן הגה"ק ב' הבני יששכר) בספרו צמח דוד עפ"י דאיתא בגמ' (ברכות ח.) אמרו ליה לרבי יוחנן איכא סבי בבל, תמה ואמר למען ירבו ימיכם על האדמה כתיב, כיון דא"ל דמקדמי ומחשכי לבי כנישתא (שמשכימים ומערבים לביהכ"נ) אמר היינו דאהני ליה. והקשה המהרש"א הלא עדיין הקושיא במקומה עומדת הא על 'האדמה' כתיב, ותירץ עפ"י הגמ' (מגילה כט.) "עתידין בתי כנסיות שבחו"ל שיקבעו בא"י" א"כ הי' הבתי כנסיות ובתי מדרשות קדושות ארץ ישראל יש בהן ושפיר הוי על האדמה.

ועפ"ז י"ל, שגם בישיבה בסוכה היא בכלל "למען ירבו ימיכם על האדמה", והוי בה קדושת א"י, והטעם לכך, כי קדושת א"י הוא מחמת שאינו תחת שום שר או ממונה אלא תחת הקב"ה בעצמו משא"כ בחו"ל, וכמאמרם ז"ל (כתובות קי:) כל "הדר בחו"ל דומה כמי שאין לו אלוק". ובזה י"ל טעם לשבח בבתי כנסיות הנעשים לקבלת עול מלכות שמים בקריאת שמע ובתפלה, והוי מקום השראת השכינה כמו בא"י. וכ"ש בסוכה שנקראת "צלא דהימינותא" שאנו חוסים בצל השכינה דומה היא לבחינת ארץ ישראל.

וזהו "למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בנ"י בהוציאו אותם מארץ מצרים" כי תיכף בהוציאו אותם ממצרים הקיף אותם בענני כבוד שיזכו לאוירא דא"י, וכן ישאר לדורות גם בזמן הגלות.

וזהו שסיים "אני ה' אלקיכם" כי הדר בחו"ל דומה כמי שאין לו אלוק וי"א ישיבה בסוכה תחת כנפי השכינה דומה כמי שיש לו אלוק עכ"ד ודפח"ח.

ובזה י"ל, מה שאנו מבקשים בתפלה (בסדר אושפיזין) קודם שנכנסים לסוכה "ותזכני לישב ימים רבים על האדמה אדמת קודש" ולכאורה מה שייכות להתפלל אז על ארץ הקודש, ולפ"ז מובן הדבר כמין חומר, שמבקשים אנו שכמו שאנו זוכים עכשיו להיכנס למקום השכינה בחי' ארץ ישראל כן יזכינו לישב בכל ימות השנה בארץ הקודש.

כמו"כ אמר מהר"י מבעלזא בשם אביו הרה"ק מהר"ש מבעלזא זצ"ל שענין הסוכה היא שהש"ית הקיפנו מכל צד - מארבע רוחות ומלמעלה ומלמטה, מפני דהסוכה וקרקעיתה והסכך וכן אויר הסוכה הוא אוירא דארץ ישראל ממש עכ"ד.

סח הרה"ק רבי אליעזר מדז'ויקוב זצ"ל: העולם מספרים הרבה מופתים מאבי הק' רבי נפתלי מראפשיץ זצ"ל. אבל אני ראיתי פעם, בליל ראשון של חג הסוכות נפתחו ארובות השמים וירד גשם שוטף חזק מאוד כמה שעות בהמשך בלי הפסק, לדאגון נפש היהודים שהשתוקקו לקיים מצות סוכה כתיקונה, ואין לאל ידם, כי בשום אופן לא היה אפשר לאכול אפילו 'כזית חלה' בסוכה. אבי הק' הסתובב ופסע בבית הלוך ושוב בצער גדול, ומפעם לפעם הסתכל מבעד לחלון וראה שהגשם עדיין לא נעצר. כשנעשה השעה מאוחרת ביותר והגשם עודנו שוטף, אמר אבי הק' פתאום: הכינו הכל, הבה נלכה להסוכה לאכול סעודת יום טוב.

כולם השתוממו מדבריו הבלתי המובנים, אבל הלכנו אחריו בלי קושיות. אבי הק' צעד לתוך הסוכה ובאותו הרגע פסק הגשם לגמרי, והגם שראינו בעינינו שסביבות הסוכה מבחוץ עדיין הגשם בתוקפו, עכ"ז בתוך הסוכה לא ירדה אף טיפת גשם אחת. הביאו להסוכה השולחן, הספסלים והכלים והכינו לסעודת יו"ט כראוי, ואכלנו הסעודה במתינות כרגיל, ובפנים היה נגוב ולא הרגשנו טיפה. אחרי גמר הסעודה ציוה אבי הק' להוציא הכלים מן הסוכה, השולחנות והספסלים והכלים, וגם מה כל החסידים שאכלו אתנו ביחד, ולאחרונה לקח אותי בידו וריצא מן הסוכה. באותו רגע שהציג אבי הק' זצ"ל את כף רגלו חוץ לסוכה, תיכף ניתך גשם ארצה עכ"ד. (מובא בדמשק אליעזר להרב נחום מ. גרמן ח"ב עמ' יח, בקוקלין תשנ"ז).

ואולי י"ל לפי הנ"ל, שבסוכה יש בחינת ארץ ישראל, ולכך כיון שבארץ ישראל בדרך כלל בימים אלו עדיין אין הגשם יורד, המשיך מקדושת ארץ ישראל, אף לענין זה שלא ירד בתוכו גשם ודו"ק.

ולסיום נסיים בדבר נפלא מה שכתב הרה"ק רבי שמואל מסאכטשוב זצ"ל: אף שבפועל כולם מקיימים מצות סוכה בשוה, אבל אין הסוכה קולטת את כולם בשוה, והיא כדמיון תיבת נח שכל הראוי ליכנס לתיבה התיבה קולטתו, וכל שאינו ראוי אין התיבה קולטתו.

והסימן לזה, כי מי שהסוכה קולטתו הוא מוצא קורת רוח מאד מאד בסוכה, ולהיפוך ח"ו מי שאין הסוכה קולטתו אינו מוצא בה קורת רוח, וזה לאו לכל אדם בשוה, אלא מי שמוצא בה קורת רוח ביותר, הוא לעֵד שקולטתו ביותר.

פוטו סטודיו

גל פז- רשת למוסיקה
ירושלים-ב'-ב-חיפה

פוטו ציון
צילום אירועים, מצלמות וסטודיו

אחים הקר
רשת בשר למהדרין

• בחסותם האדיבה של בעלי עסקים תומכי תורה לברכה, הצלחה וכטו"ס •

צבי ורצברגר
בית האנרגיה

המנעולן הנאמן זאב הורוביץ
דלתות פלדה ומפתחות

לעילוי נשמת
רבי יצחק בן ר' אליהו ואסתר זר

מסביב לשולחן

נושא השבוע: **דיני הסכך**

המקור בפרשה: **ענייגא דיומא**

עלון שבועי לבני הישיבות סביב נושא מהפרשה בעיון בהלכה באגדה ובמוסר

ראשי הישיבות

מרן הגאון הגדול
רבי גרשון אידלשטין שליט"א
ראש ישיבת פוניבז'

בדין פסולת גורן ויקב בסכך

א. בסוכה י"ג ב' תניא סוכי תאנים ויש בהם תאנים וכו' אם פסולת מרובה על האוכל בשרה, ואם אוכל מרובה על הפסולת פסולה, והיינו כיון שהאוכל הוא רובו והוא מקבל טומאה, ורבר המקב"ם פסול לסכך בו. ובתוס' שם הק' מהא דאמרינן בחולין (קכ"ט א') דבית שסיככו בזרעים טיהרו משום דבטלינהו, וא"כ גם באוכל מרובה על הפסולת ניכא דיתבטל ולא יטמא, ע"ש מה שתי', וברמב"ן בחולין כתב לתרץ, דכיון דאית בהו אוכל מרובה על הפסולת, אע"ג דבטליה מעיקרא כגון שסכך בהן בית וסהר פסול, דדומיא דפסולת גורן ויקב בעינן דלא חזו לחזר לקבל טומאה.

וביאור תירוצו נראה, דהנה בדין פסול דבר המקב"ט לסכך דילפינן מפסולת גורן ויקב, אשכחן שאפי' אוכלין שעדיין לא הוכשרו לקבל טומאה פסולין. ולכאו' צ"ב דהא אכתי לא הוכשרו לקבל טומאה, ואמאי חשיבי כדבר המקב"ט. ונראה בביאור הדבר, דגדר פסול דבר המקב"ט בסכך אינו מחמת עצם הקבלת טומאה שבו, אלא גדר הדין הוא דבעינן פסולת גורן ויקב, ובעינן שלא יהא לסכך חשיבות של גורן ויקב, והקב"ט היא רק הסימן לחשיבות. ולהכי גם אוכלין שלא הוכשרו עדיין לקבל טומאה מ"מ הם פסולים לסיכוך, דהא כיון שהם ראוים לקבל טומאה אם יוכשרו, בע"ג שיש בהם את חשיבות גורן ויקב, ושוב הם בכלל המינעו על כל דבר שיש לו חשיבות גורן ויקב.

ומעתה נראה לבאר דברי הרמב"ן, דס"ל לרמב"ן שגם אוכלין שבישל מהם את השם אוכלין, מ"מ חשיבי דבר שראוי בעצם לקבלת טומאה כיון שהם ראוים לאכילה, אלא שיש סיבה צדדית המעכבת קבלת הטומאה מה שבישל מהם שם אוכלים, ולכן הם חשיבי דבר מקב"ט, ויש בהם חשיבות גורן ויקב דהא הם ראוים לאכילה, ורק יש סיבה צדדית המעכבת קבלת טומאה.

ב. וזהה בסוכה (י"ב ב'), תנן הסכך באגיני פשתן פסולה, ופירש"י שכן ראויה לימסא בנגנעים. והיינו דאף דהסם פשתן הוא לסכך בו, מ"מ חוטי פשתן כיון שראוין לקבל טומאה נגעים חשיבי דבר המקבל טומאה ופסולין לסכך. ובמובאר דדבר המקבל טומאה חשיב גם בשהוא ראוי לקבל טומאה נגעים, וא"ד דוקא בראוי לקבל טומאה מת. ולכאו' צ"ב מתני' באהלות (י"ג ו') דשתי יערב מנוגעין אינם ממעטין את פתח אוהל המת, ומשמע שאם השתי והערב אינם מנוגעין שיר ממעטין, ואע"פ שהם ראוי לקבל טומאת נגעים, מ"מ לא חשיבי דבר המקבל טומאה. [ואין לומר דבעינן דוקא דבר הראוי לטומאת מת, דהא בתוס' שבת פ"ד ב' נסתפקו דאפ' שאר טומאות אינם ממעטות באוהל המת, ובע"כ שא"צ דוקא טומאת מת].

ונראה בזה, דהנה יעוי' במשנה אחרונה באהלות שם, שתמה על דברי התוס' בשבת שנקטו דגם באופן שיחתך כלי למדרס אינו ממעט והוי כאילו אין חציצה, והק' במשנ"א דא"ה המתני' באהלות הנ"ל מבואר דרק דבר הטמא בטומאת מת אינו ממעט ולא דבר הראוי לטומאת מת. ונראה לבאר בזה, עפ"מ שיש לבאר בגדר נגעי בגדים, דבבגד בלא נגע אין הביאור דבעצם הוי אותו דבר כמו בגד עם הנגע, ורק חסר בו את הסיבה הגורמת את הטומאה, אלא נראה דבגד בלא נגע זהו בגד אחר, ולא חשיב בגד המקבל טומאה, והוי כמו אוכלין שלא הוכשרו לקבל טומאה. ונראה לומר שהנגע הופך את הבגד לבגד אחר והוי "בגד המנוגע", וזהו הכשרו של הבגד לענין קב"ט, ולקדש שיש את הנגע דא דבגד אחר ואינו חשיב כלי לקבל טומאת נגעים.

ונמצא דבגד שאין בו נגע אכתי אינו "בגד המנוגע", והוי כמו אוכלין שלא הוכשרו לקבל טומאה דלא חשיבי דבר המקבל טומאה. ותיישב קו' המשנ"א, דרק ראוי לקבל טומאת מדרס אינו ממעט דאף שלא נטמא, מ"מ הוא ראוי לקבל טומאה. משא"כ בראוי לקבל טומאת נגעים, הרי כל זמן שאין בו נגע הוי כמו אוכל שלא הוכשר שלקב"ט שאינו ממעט באוהל המת אינה חוצץ. [ולפ"ז י"ל דגם קודם שטיחבו הכהן כבר אינו חוצץ בפני הטומאה דבבר הוי "בגד המנוגע", ובאמת לשון המשנה הוא בגדים המנוגעין, ולא נזכר שטיחבו הכהן, אלא דזה תלוי בד' התוס' בשבת ואכמ"ל].

ולפ"ז יש ליישב בפשיטות הקושיא מהגמ' בסוכה דשמעע שראוי לקבל טומאת נגעין דיני דבר המקבל טומאה, ופסול לסיכוך, וצ"ב דא"כ אמאי הם חוצצין באוהל המת. ולהנ"ל יתבאר היטב דהא הטעם דלא חשיב דבר המקבל טומאה לענין חציצה באוהל המת היינו משום דהוי כאוכלין שלא הוכשרו. אבן בגדר פסול מקב"ט בסכך הא נתבאר, דגדר הפסול אינו מחמת הקבלת טומאה אלא מחמת דבעינן שלא יהא לזה חשיבות גורן ויקב, וכל שיש לו חשיבות גורן ויקב דר"ז פסול, והקב"ט הוי רק סימן לחשיבות, ומהאי טעמא גם אוכלין שלא הוכשרו לקבל טומאה פוסלין בסכך. ולפ"ז ה"ה לאינשי פשתן דחשיבי כמו אוכל שלא הוכשר, ונראה בביאור הדבר, דגדר פסול דבר המקב"ט בסכך אינו מחמת עצם הקבלת טומאה שבו, אלא גדר הדין הוא דבעינן פסולת גורן ויקב, ובעינן שלא יהא לסכך חשיבות של גורן ויקב, והקב"ט היא רק הסימן לחשיבות. ולהכי גם אוכלין שלא הוכשרו עדיין לקבל טומאה מ"מ הם פסולים לסיכוך, דהא כיון שהם ראוים לקבל טומאה אם יוכשרו, בע"ג שיש בהם את חשיבות גורן ויקב, ושוב הם בכלל המינעו על כל דבר שיש לו חשיבות גורן ויקב.

ג. דהנה שאלו להגר"א, דלכאו' כל סכך יפול כיון דהוי דבר הראוי לקבל טומאת נגעי בתים, שהרי אם יהיה נגע בבית כל הבית יטמא וגם הסכך. והגר"א תי' דחלוק נגעי בתים מנגעי בגדים, דבנגעי בתים כשפרח הנגע ושיהרו הכהן, ממילא נטהר ודומיא דמת שקם לתחיה, משא"כ בנגעי בגדים אף כשפרח הנגע שיהרו הכהן אינו נטהר עד שיטבילנו, ובע"כ מזה דנגעי בתים הוי טומאה עצמית, משא"כ נגעי בגדים הוי טומאה הבאה בקבלה מהנגע. ועי"ז חידש הגר"א דדק בדבר שיש בו טומאה הבאה בקבלה יש בו הפסול לסיכוך, ולהיפוך ח"ו מי שאין הסוכה קולטתו מכל צד טומאה עצמית. ובעיקר הקר' לכאו' י"ל בפשיטות, דכיון דכל סכך צריך להפסל מחמ"ז ע"כ דבהכי אפשרית החמנא.

אכן למש"כ נראה לבאר בטעמא דמילתא, דהא נתבאר דגדר פסול דבר המקב"ט לסכך הוא מפני שיש בו החשיבות של גורן ויקב ואינו פסולת, והקב"ט היא רק הסימן לחשיבות. ומכ"ל נראה דלא שייך פסול לח אלא בגוונא שהוא דבר המקב"ט מחמת עצמו שאז הוא סימן לחשיבותו, משא"כ בגוונא שהקב"ט מחמת עצמו אלא מחמת שהיא צדדית אי"ז הוכחה על חשיבותו ואינו פסול. ולהכי הכא שאינו מקב"ט מחמת עצמו אלא מחמת דהיתה חלק מן הבית, דנגעי בתים לא שייכי אלא בדבר שיש בו חשיבות בית, וגם אחר שנעשה חלק מן הבית אם אין בו חשיבות עצמית, דהא אם יוריידו שוב לא יקבל נגעי בתים, ונמצא דא"ד סימן על חשיבותו ולכן לא שייך בו פסול זה.

(שיעורי רבי גרשון ב"ב)

עיון הלימוד

הרה"ג מרדכי קרליבך

בדין סוכה גזולה ומצוה הבב"ע

הקשו הראשונים בטעם מה שצריך מיעוט בסוכה [דף ט.] לסוכה גזולה, תיפו"ל מדינא דמצוה הבאה בעבירה, ובתוס' תירצו דמצהבב"ע פוסל רק מדרבנן, אכן בתוס' סוכה [דף לה.] כתבו דפוסל מדאורייתא, ושב צ"ע, והאחרונים האריכו בזה.

והנראה, בהקדם מה שיש לחקור חקירה רבתא בגדר חלות שם הסוכה ומצות הישיבתה, האם הסוכה היא חפצא של מצוה אשר בה מקיים את מצות הישיבה, או דמצות גברא היא לישב בסוכה, אך אין הסוכה בעצמה חפצא של מצוה אשר בה מתקיימת מצות הגברא, ובפשוטו ודאי הוא שאין הסוכה חפצא של מצוה. דהנה לענין מצות לולב נראה דאין עיקר המצוה במעשה בעלמא ליטול הלולב, אלא דהלולב בעצמו הוא מכלל המצוה, כי מעשה המצוה מתקיימת עם גוף הלולב בעצמו, והיינו דהלולב עצמו נתפך להיות חפצא דמצוה של מצות הנטילה.

בסוכה [דף לג.] מבואר דכל הדס שאינו ראוי למצוה בשעה שהתקדש ליל החג נדחה ואינו ראוי למצוה, וצ"ע מה ענין דיחוי לכאן, והלא כל ענין דיחוי הוא כאשר אנו דנים את החפצא בעצמותו האם הוא מרכשר לקיום דינו, וזה שנאמר בדין דיחוי שהוא נדחה מקיום מצוותו, ואף כאשר ראוי למצות מ"מ כבר נדחה החפצא במצותו, אכן בהדס דמצוה שכל ענינו על הגברא לעשות מעשה נטילה, מה שייך זה פסול דיחוי. וע"כ דהחפצא עצמו חייל ביה חלות שם הדס דמצוה, וכן הדין בשאר ד' מינים.

אשר מעתה נראה לענין פסול של מצוה הבאה בעבירה, כי יסוד הפסול נתפס רק כלפני הגברא שהוא נפסל לעשות מצוה, כי כל שהוא בא לו בעבירה הרי שהוא מופקע להיות חפצא של מצוה, ומאחר שאין חל עליו שם מצוה הרי הוא נפסל למצות נטילת לולב, וכמש"כ דמצות נטילת לולב אינו בטילת הלולב בעבירה, אלא דע בצירוף מה שהלולב בעצמו נעשה חפצא של מצוה, כי בזה פסול מצוה הבב"ע.

ונראה דפסול מצוה הבאה בעבירה ליתא אלא במה דבענין דליחוי ביה חפצא דמצוה, כגון בלולב ודרוהתו, אך קשה דאיתא בסוכה [דף כ:] דלולב הגזול פסול משום מצוה הבאה בעבירה, והרי אין זה פסול בעצם החפצא, שהרי הנגזל שפיר יכול לצאת בה ידי חובתו, ונראה עפ"י שיטת הבית הלוי [בהובא בספר וזאת ליהודה] דבאמת אין הנגזל עצמו אינו יכול לצאת בה ידי"ח.

וסמך לזה מדברי הריטב"א בסוכה [דף ל.], דהנה איתא בסוגיא שם דהגזול קוקיע ובנה שם סוכה וישב בה יצא ידי חובתו, משום שקוקיע אינה נגזלת, והקשה הריטב"א דאף דאין כאן פסולא דסוכה גזולה כיון שקוקיע אין נגזלת, מ"מ הרי סוכה זו באה לו בעבירת לא תגזול, ונתבארו שם בביאור תירוצו, דלא חייל בהחפצא פסולא דגזולה אלא אם יש קניני גנייבה, כי אז חייל בהחפצא דסוכה, ואף דהנגזל, וכמש"כ.

אלא מעתה נראה לליישב קושית התוס' בההיא דסוכה גזולה דתיפו"ל משום דהוה מצוה הבאה בעבירה, דלמש"נ בדעת הר"מ נמצא דיסוד הפסול ליתא אלא שאין החפצא דאינו ראוי להיות חפצא של מצוה, באופן דלפ"ז בסוכה ליכא פסולא דמצוה הבאה בעבירה, שכן אין הסוכה חפצא של מצוה אשר בה מקיים מצות הישיבה, אלא מצות גברא היא בעלמא לישב בסוכה, וא"כ אין בזה פסולא דמצוה

מנהגים

הרה"ג אליקום דבורקס

האם דיני הסכך נוהגים גם בדפנות וקרקע הסוכה?

הסכך הוא עיקרו של הסוכה על שמו היא נקראת, בסכך זה נאמרו כל הדינים התלויים במושג "סוכה", ולכן נאמר בגמ' סוכה דף י"ב ע"א אף דבסכך צריך שהיהיה גידולו מן הארץ ואין מקבל טומאה זה נאמר דווקא בסכך אבל בדפנות כולן כשרים לדפנות. ופירש רש"י וד"ל "יכולן הפסולין ששנינו בסכך כשרין לדפנות, דכל סוכה הכתוב סכך משמע דדופן לא איקרי סוכה, ודנפקא לן דפנות מבסכך בסכת בסוכות מיתורא דקרא ילפינן ולא ממשמעותא, הלכך סוכות תעשה באספסך מגרגך אסוכה הוא דקאי", ושמעמע שעיקר סוכה הוא הסכך, וכך משמע מגמ' סוכה דף ב' בטעם הדין של סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה "אמר רבה "למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי" עד עשרים אמה אדם ידע שהוא דר בסוכה למעלה מעשרים אמה אין אדם ידע שהוא דר בסוכה משום דלא שלטא ביה עיניה", ומפרש רש"י "שאינה רואה את הסכך וסוכה היינו סכך בשמה". גם לפי טעמו של ר' דיראה שלומד פסול סוכה למעלה מעשרים אמה מהפסוק "וסוכה תהיה לצל יומם" – עד עשרים אמה יושב בצל סוכה למעלה מעשרים אמה אין אדם יושב בצל סוכה אלא בצל דפנות.

מחיצה מדבר המקבל טומאה

הב"י בסימן תר"ל כתב שבעל נפש יחוש לדעת הגהות אשרי סוכה ס"א סימן כ"ד בשם האור זרוע ח"ב סימן רפ"ט שהדפנות יהיו מדבר שאינו מקבל טומאה, וכתב ע"ז הא"ר שכל האחרונים לא חששו לזה, בס' ביכורי יעקב כתב להסביר דברי שלא חששו לדברי האו"ז דמש"כ הג"א בשם או"ז להביא ראי' מהירושלמי, אדרבה מהירושלמי משמע להיפך שעושין דפנות מדבר הראוי לקבל טומאה והביאו בעל המאור. בשו"ת יד אליהו מלבלין סימן ל"ג כתב לתמוה על דברי הג"א שהרי בירושלמי סוכה פרק ראשון לא ר' מבואר להיפך דז"ל "מכאן שעשין דפנות בדבר הראוי לקבל טומאה", היות ואין שם סוכה אלא על הסכך ולא על הדפנות. (עי' בפירוש רבינו חננאל סוכה י"ח). הראב"ד פרק ראשון בסוכה סימן תר"ט כתב דלדעת רבי יאשיה בסוכה דף ד' ע"ב אין עושין מחיצה לסוכה בכל דבר המקבל טומאה ולא בכל דבר שיש להקפיד בסכך, אלא שאין הלכה כר' יאשיה דיחיד הוא דפסקו הלכה כרבים, וכן מובא בשו"ת עמודי אש דף נ' ובשפת אמת בסוכה די"ב (עי' בשו"ת שואל ומשוב תליתאה ח"ב סימן קפ"ט ובשו"ת חלקת יעקב ח"ג סימן קכ"ו).

ולכן נראה מכיון שהלכה כרבנן ולא כר' יאשיה אפשר לעשות דפנות אף מדבר המקבל טומאה, וכך כתב בערוך השלחן סימן תר"ל ס"ב. והנה מבואר בכמה מקומות במסכת סוכה דיכול לעשות דפנות מדברים שפסולין לסכך, בגמ' סוכה ד"ב ע"א אל אביי אלא מעתה עשה מחיצות של ברזל וסיכך על גבן ה"נ דלא הוי סוכה, ויוצא מבואר שדפנות הסוכה כשרים אפילו כשנעשין מברזל. מובא בסוכה דף כ"ג דמותר להעמיד אדם ובהמה לדופן לסוכה, ובדף כ"ד ע"ב מובא הענשה שוכחו בני האילנות והאילנות דפנות לה כשרה. הטור והמחבר בסימן תר"ל פסקו דכל הדברים כשרים לדפנות. הש"ך (שם) מביא דברי האור זרוע דכתב דאעפ"י לענין פסק דין העיקר דכל הפסולין כשרין לדפנות מ"מ בעל נפש יחמיר לחוש לדברי הגהות אשרי, אולם הא"ר (שם) כתב דכל האחרונים לא חשו לדברי הב"י, וכ"כ הביכורי יעקב (שם) (עי' בביאור הלכה (שם) ד"ה כל).

פסול גזל בדפנות

יש לדון האם פסול גזל בסוכה אינו אלא בסכך לבד או גם בדפנות. הגרע"א בסוכה דף י"ז נסתפק כבר בזה, אולם הכפות תמרים סוכה דף י"א כתב להוכיח שהפסול גזל גם בדפנות וכך משמע בפרי מגדים סימן תרל"ז במשבצות ס"ק ד' ומנחת חינוך מצוה שכ"ה אות ט' שכן פסול גזל אינו מיוחד לסוכה בלבד אלא מטעם "מצוה הבאה בעבירה" ומציין שכך דעת הפמ"ג בסימן תרל"ז במ"ז סק"ד בס' מרעדים וזמנים ח"ב סימן ק"ט מביא בשם הגר"מ מבריסק דצ"ל שאינו פסול רק מדרבנן וכ"כ בשו"ת בית שערים סימן של"ח. אולם בשו"ת חלקת יעקב או"ח סימן כ"ז כתב דלא שייך דין גזל בדפנות ובקרקע הסוכה ובהגהות חכמת שלמה סימן שכ"ב כתב דבדפנות לא שייך פסול גזל אפילו מכח מצוה הבאה בעבירה. (עי' בפתחי תשובה (וילנא) סימן תר"ל ובס' דעת מרדכי (רבינובין) ח"א סימן מ"ה. ובמקראי קודש להגרצ"פ פרנק דצ"ל סימן ו' ענייני סוכה והגהות הררי קודש ציין ד' שדן בזה).

איסור הנאה מהסוכה ונויה

מובא בגמ' סוכה דף כ' ובביצה ד"ל – אמר רב ששת משום רבי עקיבא מנין לעצי סוכה שאסורין כל שבעה ת"ל "חג הסוכות שבעת ימים לה'", ותניא רבי יהודה בן בתירא אומר כשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל שם שמים על הסוכה. וכתב רש"י בסוכה דף ל"ז ע"ב ד"ה אסור להביא שעצי סוכה אסורים בהנאה מטעם דהוקצו למצותו.

והנה יש מחלוקת בראשונים מה פירוש "עצי סוכה" שאסורים בהנאה, דעת הרמב"ם בפ"י מהלכות סוכה הלכה ט"ו דהיינו בן עצי דפנות בן עצי סכך, וכך דעת בעל העיטור הלכות סוכה, אולם דעת הרא"ש סוכה פרק א' סימן י"ז דהיינו דוקא עצי סכך אבל עצי דפנות מותרים בהנאה דכל מה דדורשים מחג הסוכות היינו דוקא סכך כדמשמע בסוכה י"ב גבי פסולת גורן ויקב, דעת השו"ע בסימן תרל"ח סעיף א' כשיטת הרמב"ם דבין עצי דפנות ובין עצי סכך אסורין כל שמונת ימי החג.

הב"י (סי' תרל"ח) כתב שגם להרמב"ם הדפנות לא נאסרו מן התורה רק מדרבנן, והרא"ש ס"ל דאפי' מדרבנן הדפנות מותרות, והטעם דהרא"ש ס"ל דאינו אסור אפי' מדרבנן משום דמשמע לי' דכיון דאפי' הדפנות שבשיעור הכשר סוכה לא אסיתי מדאורייתא לא הוי אסרי להו רבנן, דלא גזרי רבנן אלא בדבר שיש בו צד איסור תורה, כגון סכך ששיעור הכשר סוכה אסור מן התורה גזרו רבנן גם יתר על כן, אבל בעצי דפנות דלית בהו צד איסור לא גזרו, ע"ש.

הט"ז (סי' תרל"ח סק"א) תמה עליו וכתב שגם לדעת הרא"ש הדפנות אסורות מדרבנן, אלא שהרא"ש ס"ל דלהרמב"ם הדפנות אסורות גם מן התורה, אבל אנן קיי"ל דגם הרמב"ם לא אסר הדפנות אלא מדרבנן. ולכן אין נפק"מ בין הרמב"ם והרא"ש. והסכים עמו הא"ר (סק"ב), והיד אפרים השיג על הט"ז, והוכיח מקיצור פסקי הרא"ש שגם מדרבנן הדפנות מותרות. וכן דייק השער המלך (פ"ז הל' סוכה הט"ו). ועי' גם בברכי יוסף (סק"ד) הגר"ש קלוגר זצ"ל (בס' החיים ס' תרל"ח פ"ה) מאמר נכבד שלום (סק"א) ובית השואבה (סוכה דנוי אות ט'). מהב"ח מבואר דדעת הרמב"ם הוא דהדפנות נאסרו מן התורה, וקדושתן כקדושת הסכך.

ויוצא מהנ"ל דיש ג' דיעות בנוגע איסור הנאה מעצי הדפנות, א – הב"ח ס"ל בדעת הרמב"ם דאין כאן חילוק בין הדפנות להסכך, שגם על הדפנות חל איסור הנאה מן התורה. ב – הב"י ס"ל בדעת הרמב"ם שאין איסורם אלא מדרבנן. ג – הרא"ש ס"ל דאינו שום איסור כלל לדנות מהן (וי"א דאפי' הרא"ש מודה דאסור מדרבנן). וי"מ אם הוא איסור הנאה מתחודה אם מדרבנן עי' בערוך השלחן תרל"ח סק"ד. (עי' יש שלמה ביצה פרק ד' סימן ג' וביכורי יעקב תרל"ח סק"א שו"ת ענג ר"ש סימן מ"ט וקהילות יעקב סוכה סימן ד).

בחידושי רבינו חיים הלוי סוכה ס"ז הט"ו כתב להסביר המחלוקת וד"ל: "נראה לומר בדעת הרמב"ם דס"ל דנזיר דאם באנו לדון על הסוכה עצמה ודאי דהסכך הוא דמיחשב עיקר הסוכה וכדאיתא בסוכה דף ד' ע"י"ש דפליגי בזה ר' יאשיה ורבנן אי דפנות איכללו בהדי סכך או לא, ולדידן קיי"ל דפנות לאו סכך ניתנו וגם חמתה מרובה מצילתה מחמת דפנות כשרה הסוכה משום דלא חייל ביה דין סוכה, אבל ב"ז הוא רק בדינים הנוגעים לפטולא והכשירה הסוכה דהם בגוף החפצא של הסוכה, וזה הוא נוגע רק בסכך ולא בדפנות כיון דהדפנות אינם בכלל סוכה, משא"כ בזה דעצי הסוכה נאסרים דילפינן לה מקרא דתא הסוכות ס"ל להרמב"ם דאין זה תלוי בעצם הסוכה שיהיה קדוש"ה שאסור ליהנות ממנה, כי אם בדין זה נאמר על מצות סוכה דכל דמקיימים בו מצות סוכה אסור ליהנות ממנה ודין מצוה שבה הוא שאוסר ליהנות ממנה, וא"כ כיון דילפינן גם לדפנות מקרא דבסוכות ובלא דפנות לא מיתכשרא א"כ ממילא דגם דפנות איכללו במצות סוכה, ואע"ג דאיבוא לאו שמה דסוכה בהו אבל מ"מ כך הוא מצוותה דלשם סוכה שעל הסיכוך בעינן גם דפנות ולכן פסק הרמב"ם דגם הדפנות אסורים בהנאה".

והיוצא מדברי דחילוק יש בין עצם הסוכה למצות סוכה מה שתלוי בהכשר ובפסול זהו בגוף החפצא של הסוכה והוא הסכך, אבל איסור הנאה נמשך מהמצוה של סוכה והמצוה באה ע"י דפנות (עי' לבוש מרדכי קדשים סימן י"ג ס' המדרש והמעשה (ליפשיץ) פרשת אמור ושו"ת משפטי עוזיאל חלק א' סימן כ"ג וכ"ד).

קרקע הסוכה

יש לדון האם קרקעית הסוכה נאסרת בהנאה, לכאורה יש לומר כיון דלדעת הרמב"ם גם דפנות הסוכה נאסרים בהנאה נמצא דאין זה דין דווקא בסכך א"כ לכאורה ה"ה הקרקע נאסרה. בשו"ת אבני נזר חלק יו"ד סימן שס"ג כתב שאסור להפקיע מהקדושה גם קרקעית הסוכה. בשו"ת ראשי בשמים או"ח סימן ב' מאות ט"ז ובסימן ל' הארך בזה ודעתו דאין חלות שם שמים חל על הקרקע כיון שאינה מהכשר הסוכה עצמה רק שהיא מעמידה את הסוכה, וכן הארך בזה הגרא"מ מן דצ"ל בספרו בכר עזדי פ"ה מהלכות סוכה כ"ה. (עי' בס' תכריך מרדכי (שפלברסקי) סימן ד' ובס' עמק שמעתתא ש"ה אות ב').

בשו"ת אגרות משה חלק א' סימן קפ"א כתב שאם הוא במקום משורכחים לעשות רצפה כגון שאי אפשר להיות על הקרקע ממש והיה אסור לרמב"ם מדין עצי סוכה, ואם אפשר גם על הקרקע רק שעשה רצפה לגני נוי הוא בדין נוי סוכה והקרקע עצמה לא נאסרה משום דקרקע עולם לא נאסר גם בדין עצי סוכה. יוצא מדבריו דאם יש קרש על גבי הקרקע ועליו בנויה הסוכה אה"כ הוא חל קדושה על אותו קרש.

הפרי מגדים בא"א סימן תרכ"ה כתב דז"ל "ועי' רא"ם פרשת בהעלותך (במדבר י' ל"ד) על הפסוק "ענן ה' עליהם יומם" הקשה א"כ גם למטה הוה ענן ויהיו סוכיהם כו' וכו'. ל"ל כי הסכך עיקר למעלה מחמה וגשם להורות אין מזל לישראל, ושלא לעבוד לכוכבי לכת ולי"ם מזלות וכדומה כאומות העולם, בלתי לה' לבדו, משא"כ למטה הענן להגן מפני נחשים וכדומה, אין צריך למטה וכו', עכ"ל. הרי מבואר דלא צריך שיהא בקרקע הסוכה דפים זכר לענני הכבוד, אכן בסוף סי' תרמ"ג (במשב"ז) כתב דז"ל "וראוי שיהא גם למטה דפים מרוצף, זכר לענניים, וגם משום כבוד קרקע לאשוויי גומות ביי"ט ושבת, עכ"ל. הרי מבואר דיש ענין לעשות הקרקע דוגמת הענניים. אמנם לא הוזכר בפוסקים כלל דצריך לעשות הקרקע בדברים שכשרים לסיכוך. ובבבדי ישע (סי' תרכ"ה) הביא דברי הרא"ם וכתב דז"ל "ולא ידעתי מאי קא קשיא לי', הלא אפי' ד' דפנות ג"כ אינו מחייב שיעשה, ולא פליגי ב"ש וב"ה אלא על הסכך, דב"ש סברי צריך לעשות הסכך לשם מצות סוכה, וב"ה סברי שצריך שיעשה לצל, אבל הדפנות יכולים להיות בית של בל השנה, והקילה התורה וסגי בזכרון הנס בזה שיעשה הסכך לשם מצוה או לצל, ושיהי' עשוי ע"ז א"צ לצוות דא"א לישב באורי", עכ"ל. (עי' פמ"ז גמ"ז סוף סימן תרמ"ג).

כוונה לשם צל

הסוכה צריך כוונה לשם צל, ויש לדון האם זה דוקא בסכך או גם בדפנות, ולכאורה זה תלוי במחלוקת הרא"ש והרמב"ם, דלדעת הרא"ש דקדושה חלה רק על הסכך גם להגן מפני נחשים לשם צל כוונה, אין צריך על הסכך, ולדעת הרמב"ם דחלה קדושה גם על הדפנות דין עשיה לשם צל הוא גם על הדפנות אולם בפסקי הריא"ז כתב "ובלבד שיהא הסכך עשוי לצל אעפ"י שאין הדפנות עשוין לצל", הרי מבואר דלא צריך כוונה לשם צל בדפנות, וכך כתב הביכורי יעקב סימן תרל"ה סק"ב דבדפנות אין קפידא בסוכת גנב"ך ורקב"ש דדפנות לא צריך להיות לשם סוכה ולא נקרא עשייה.

חקירות הלכתיות

הרה"ג אלחנן פרץ

סיכום במחצלאות וב"סכך קיינעס"

בעה"י כ"י"ד אדר תש"ל

כבוד ידיד הרב...
ברכה ושלו"ר רב

מכתב כת"ר בענין סיכוך במחצלאות קבלתי בזמנו, ומרוב הטרדות לא עלתה בידי להשיבו, והנה שוב קבלתי מכת"ר מכתב שני בענין זה אמרתי לאו אורח ארעא למידחי ליומא אוחרא.

והנה גופא דעובדא הכי הוה, הביאו לפני מחצלת עשוי' מעצי "דיקט" דקים ארוגים בחוטים, ואמרתי לשואל כי יש לדון עפמ"ש הרשב"א הו"ד בב"י סי' תרכ"ט דבנין דהנטרים תקועים במסמרים הרי כל הנטרים כנטר אחד רחב, ויש בהם משום גזירת תקרה [והדיון בתשו' הרשב"א הי' כשיש מרחק בין נטר למשנהו ולכן כתב דשי חטולק עי"ז אבל כשהנטרים מונחים אחד ע"י השני קבועים במסמרים כנטר כ"ש הוה כנטר רחב אחד וכמ"ש המג"א סי' תרכ"ו וב"י ובס' תרל"ו סק"ו].

והנה "דיקט" מין עץ הוא המתקלף לחתיכות דקים, ולא מצינו בנטרים חילוק בין עץ עבה לבין עץ דק, גם בנטר ד' אם יש בו נקבים נראה שלא יצא מכלל נטר, ומכיון שהם דבוקים ע"י אריגה הרי נעשה משום זה כנטר רחב ד' ויש לדון משום פסול נטר ד' גם במקום שאין מנהג אנשי המקום לשכיבה.

[זאת ועוד, איכא לברורי מה טיבם של החוטים המחברים את החתיכות אם הוי ממין המסככים בז דאל"כ יש בו גם משום מעמיד בדבר שאין מסככין בו].

והנני בזה ידידושי"ת

יוסף שו' אוישר
(קובץ תשובות ח"א סי' סז)

עקרי הענין

הרב מאיר שולביץ

א.]מקור הענין. מצוות סוכה הוזכרה בכמה מקומות בתורה, א. בפרשת אמור בסכת תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסכת: ב. וכן בפרשת ראה חג הסכת תעשה לך שבעת ימים באספך מגרנך ומיקבך: ועיקר הסוכה היא הסכך ורוב דיני הכשר ופסול הסוכה הם בדיני הסכך. וכמו שכתב רש"י במשנה ריש סוכה "ועל שם הסכך קרויה סוכה", וכדוגמת סוכה הגבוהה מעל עשרים אמה שפסולה שאין זה שייך לדפנות אלא לסכך, דהרי אפילו אם הדפנות רק י"ט והסכך עומד על מעמידים מעל כ' אמה הרי הסוכה פסולה.

ב.] מין הסכך. דרשו חז"ל סוכה יא ע"א במשנה מן הפסוק באספך מגרנך ומיקבך שאין כשר לסכך אלא בפסולת גורן ויקב, דהיינו שיהיה בו שלושה תנאים אלו, 1. גידולו מן הארץ. 2. תלוש. 3. אינו ראוי לקבל טומאה. וכל שאין בו ג' תנאים הללו פסול לסיכוך מן התורה. (מלבד שיש פסולים שהם מדרבנן בסכך כפי שיתבאר). **גדולו מן הארץ- היינו שצריך שהסכך יהא צומח מן הארץ, ולכן עפר אבנים מיני מתכות** (אעפ"י שאינן כלי) **פלסטיק זכוכית נילון, צמר או פטריות, כל אלו פסולים מן התורה לסיכוך.** ראה סוכה י"ב. שבע"ח אין מסככין בהן, ובתו"ה וגדלו בעינן שיהיה יוצא מן הארץ, והנה שלג פסול לסכך בו כי הוא אינו גידולי קרקע [וי"ל ע"ז ל"ר שם י"א: שילוף מואד יעלה מן הארץ ולפי"ד עננים גדלו קרקע נינהו. **פשתן אעפ"י שהוא גדולי קרקע פסול לסכך בו מדרבנן.** והטעם כ' הרמב"ם פ"ד ה"י ד הואיל ונשתנית צורתו ואינו נראה כגדול"ק, אמנם שי סוברים שפשתן פסול מה"ת לסכך בו הואיל והוא ראוי לטומאת נגעים, ולפי"ז יש להחמיר אף בנדוק ולא נפץ. **ולכן אין לסכך בצמר גפן או נייר שלנו אעפ"י שעשויים מעצים או עשבים מכיון שנשתנית צורתם.** כ' בספר האלף לך שלמה סי' שס"ה שמותר לצבוע הסכך בצבע בשביל לנאותו ואין בזה שינוי צורה.. **תלוש- סכך המחובר לקרקע פסול לסכך בו מה"ת, אבל תלוש ולבסוף חברו כשר לסכך.** ראה תה"ד סי' פ"ט **אילן שיבש ואינו ינק מן הקרקע י"א שמותר לסכך בו.** ריטב"א. **אבל אילן המחובר בעציץ אפילו שהעציץ הוא אינו נקוב אסור לסכך בו. אינו ראוי לקבל טומאה-**כל דבר הראוי לקבל טומאה בלא חסרון מעשה או מחשבה אסור לסכך בו אפילו היה ממין הראוי לסכך בו. ראה סוכה די"א וטוש"ע ר"ס תרכ"ט, והנה דבר שראוי לקבל טומאה מדרבנן אז פסול לסכוך מדרבנן. **ולכן כל מיני אוכל פסולין לסכך בהם.** אעפ"י שלא הוכשרו לקבל טומאה עדיין. **ולכן מחצלת העשויה לשכיבה מקבלת טומאת מדרס ופסולה לסיכוך.** וראה סוכה דף כ' וההלכה שם שסתם מחצלת גדולה עשויה לסיכוך ומסככין, וקטנה סתמה לשכיבה ואין מסככין בה. אמנם שכ' לנצח והן מחצלות הנעשות במיוחד לסיכוך שאין ממין זה העשוי לשכיבה כשרות לסיכוך, ואם ארוגות בחוטי פשתן או כותנה יש מחמירין הואיל וזה פסול להיות מעמיד. {והנה מחצלות העשויות מנסרים דקין זן בהם מרן הגרי"ש אלישיב לאיסור מצד שהחיבור בינהם עושה את הכנסר הרחב די"ט.}

ג.] מהות הסכך. אין סכך אלא העשוי לצל, וכשאמרה תורה בסוכות תשבו שבעת ימים, היינו שצריך שיהא הסכך עושה צל, ואם הסכך אינו עושה צל הסוכה פסולה, ולכן סוכה שחמתה מרובה מצילתה פסולה, ואפילו כשהסכך והאויר מחצה על מחצה הסוכה פסולה. ורש"י במשנה ריש מס' כ' המועט בטל ברוב והרי הוא כמי שאינו ועל שם הסכך קרויה סוכה, ולכאו' מדוע הוצרך לענין ביטול ברוב, ולכאורה ביאור דברי רש"י שהמהות של סכך שיעשה צל ובאמת היה מספיק אף מעט צל (עיין בספר עמק ברכה) אלא מכיון שיש רוב חמה אז מיעוט הצל בטל ואין הסכך נחשב כסכך כי מהות הסככה היא שתעשה צל. **והנה הסוכה מהותה דירת עראי ולכן הסכך שהוא עיקר הסוכה צריך להיות עראי בפועל, ובו לא מועיל שיהא ראוי להיות עראי.** כן מבואר בתוס' ב' ע"א בד"ה כי עביד, ומשמע דכל האמוראים מודים בזה, ואף ר"ז. עוד מבואר בתוס' שם שסכך עראי היינו שיכול לרדת גשמים בסוכה, והנה פוסקי זמננו דנו לגבי סוכת אנטוורפן והיינו שהמציאו סכך העשוי מחצאי קנים שעל ידי סידור הקנים באופן מסוים אין הגשמים יכולים להיכנס בתוכה, ועיין בענין זה בקובץ תשובות למרן הגרשי"א שליט"א.

ד.] פסולי סכך מדרבנן. נסר רחב ד' טפחים, פסול לסכך בו מדרבנן משום גזירת תקרה שלא יטעה לומר שמותר לישב מתחת תקרת הבית. וצריך להחמיר אף נסר הרחב די"ט כשיעור הגר"ח נאה, וגם אם הפכם על צידיהם יהיה אסור לסכך, ובשו"ע סי' תרכ"ט סי"ח **שנהגו שלא לסכך כלל בנסרים אפילו אין בהם רוחב ד"ט.-והנה לגבי פלפונים היינו נסרים צרים יש שנהגו להקל בזה** וראה בערוך השולחן ששולל המנהג לסכך בזה. וראה ברבבות אפרים ח"א סי' תכ"א בביאור דעת המקילים. **סכך המפריע לשבת תחתיו.** אסרו חכמים לסכך בהם לכתחלה, במיני עשבים שאינם ראוים לאכילה ואינם מקבלין טומאה, וריחם רע או שנושרים עליהן, **וחיישינן שמא מתוך שריחן רע או שעליהן נושרים יצא מן הסוכה.** שו"ע סימן תרכט סי"ד, וכ' המשנה ברורה ס"ק לח לכתחלה - ואם עבר וסיכך בהם כשרה לישב בה והיינו אף שיש להם סכך אחר אינו מחוייב לסכך מחדש. ואם הוא ריח רע כ"כ שאין דעת האדם סובלתו יש לומר דפסול מן התורה דבעינן תשבו כעין תדורו-ולכן ראוי שלא לסכך באיקליפטוס שפרחיו מתבקעים ונופלים לתוך האוכל בסוכה. **חבילות. חז"ל אסרו לסכך בחבילה** {והיינו חבילה שיש בה כ"ח קנים} **קשורה שמא יהיה לו חבילה המונחת לייבוש וימלך עליה לשם סכך.** ראה שו"ע תרכ"ט ס"ו, ועיין מ"ב סק"מ שדן לומר שדברים שאין דרך לייבשן כלל אין בהם גזירת חבילה, **וצ"ע מדוע סכך קיינעס אינו פסול מצד גזירת חבילה. ועיין בספר הלכות חג בחג מה שביאר בזה.**

ה.]פסולים שונים בסכך. גזול. אין לסכך בסכך גזול. ומשום דסוכה גזולה פסולה וילפינן מחג הסוכות תעשה לך-לך למעוטי גזולה ועיי' תוס' סוכה ד"ט. שהק' מדוע צריך פסוק תיפר"ל מצד מצוה הבאה בעבירה.ועי"ש מה שתי' ובאחרונים תי' עוד תי'. **ולכן יש להקפיד שלא לקנות סכך גזול. אם עבר וסיכך בסכך גזול או שבנה סוכתו מדפנות גזולות בדיעבד הסוכה כשירה משום תקנת מריש, אמנם כל זה כשבדעתו לשלם ויודע למי לשלם והיינו מי הוא הנגזל. איסורי הנאה.** נחלקו הפוסקים האם סכך מאיסורי הנאה כשר או פסול. המאירי וכן הנאה במחזיק ברכה ובענוג ר"ט סי' ג' מכשיריו, אמנם הנודע ביהודה תנינא סי' קל"ג-ד' אוסר. **–והנה לגבי סכך מאשיריה שדינו כתותי מכתת שיעוריה, נחלקו הראשונים האם אפשר לסכך בו.** ראה ברבינו מנוח פ"ה מסוכה הכ"ה, ובמנ"ח מ"ע שכ"ה נסתפק האם סכך כזה פוסל בסוכה בד"ט או כאויר בג"ט, ובעמק ברכה השיג עליו דודאי שיפסול רק בג"ט וכמו שכשר לענין לחי וקורה, ולענ"ד בכלל צ"ע הרי הדין זע"ז נאמר בגודל של הסוכה, ולבד מזה יש דין שיהיה צילתה מרובה מחמתה, אבל אין שיעור בסכך דף צריך שיהא הסכך עושה צל, ונ"מ שסכך של אשירה שכתותי מכתת שיעוריה יהיה כשר לסיכוך, כי כל ההלכה של כתותי מיכתת שיעוריה זהו רק מבטל את השיעור, וכמו שכתב הראב"ד שאשיריה כשרה להיות לחי או קורה, והכ"נ זה יהיה כשר לסכך, והמנחת וא"כ דברי המנ"ח והרבינו מנוח צ"ע.

ו.] דיני עשיית הסכך. צריך להניח את הסכך אחרי שהעמיד את הדפנות, ובדיעבד אם הניח את הסכך לפני הדפנות הב"ח מכשיר, אך הרבה אחרונים חולקים עליו ופוסלים ראה במ"ב תרל"ח ס"ק י', **ובכל אופן כשבא להקדים את הדופן לסכך אין צריך לבנות את כל הדופן ודי אם עשה דופן שגובהה טפח והצמיד אותה לסכך.** והנה אם היו לסוכה שתי דפנות זו כעד זו והניח את הסכך לפני שבנה את הדופן השלישית בט"ז תרל"ה ס"ק ד' משמע לכאורה שזה מועיל שדימה זאת לסי' שט ו בדיני אהל דשבת ושם כשיש שתי דפנות הוי אהל ועיין פמ"ג שדן לומר שאפילו בדופן אחת שקדמה לסכך כבר הסוכה כשרה אך בבהגר"א מבואר שאפילו היו ב' דפנות זו כער זו לפני הנחת הסכך הסוכה פסולה, **הכוונה בעת שימת הסכך.** צריך להניח את הסכך לשם מצוות סוכה או לשם צל, ומ"מ עדיף לחשוב בשימת הסכך גם לשם צל ולא רק לשם סוכה כי זהו עיקר הכוונה של הסכך-לבוש. **וראה בספר זמן שמחתינו סי' י"ג למו"ר הגר"ד כהן שליט"א שכתב שם שסוכת גנב"ך כשרה שעשויה לצל, אבל לא חל עליה שם שמים , ואף סוכה כזו לא נקראית צילא דמהימנותא ורק סוכה שנעשית לשם קדושת סוכה חל עליה שם שמים ונקראית צלא דמהימנותא. ואם הניח את הסכך שלא לשם צל הסוכה פסולה.** ואם היה לו שתי כוונות בשימת הסכך שיהיה גם לצל וגם לבניעות הסוכה פסולה כ"כ בשו"ע הגר"ז א' תרכ"ו א', **וגם סכך שהונח ללא כוונה כלל פסול.** כ"כ בחלקת יואב וכתב שם נ"מ באם אחד סיכך בסוכה זו ונפל לסוכה אחרת שאם שהיה ללא כוונה כלל, אמנם יש לדון שגם סיכוך קטן יהיה מהאי טעמא פסול מכיון שאין לו דעת, וראה בספר ארחות רבינו ח"ב בעניני סוכה שהחזי"א והסטייפלער הקפידו שקטן לא יסכך אלא גדול. –וראה בביכורי יעקב שלכתחילה אין לסכך ע"י גוי או קטן. ואף אם הגוי עושה זאת עפ"י ציוויו צריך שיעשה זאת לשם צל ומ"מ יחדש בה דבר קודם סוכות.

בעומק הענין

הרה"ג ישראל וינברג

סכך פסול רחב ד"ט שהפכו על צידו

באו"ח (תרכ"ז ס"ד), פירש סדין תחת הסכך לנוי וכו', ואם הוא רחוק ד' טפחים מן הגג, פסולה, ע"ש. ובמשנ"ב כ' דהיינו כשיש בהן שיעור ד"ט, כשאר סכך פסול ששיעורו כן.

והנה בסי' (תרכ"ט סי"ח) אסור לסכך בנסרים שרחבן ארבעה, אפילו הפכן על צדן שאין בהם ארבעה, ע"כ. והוא מגמ' (סוכה י"ד:) דנעשו כשפודין של מתכות. ובמשנ"ב (תרל"ב סק"ו) ושעה הציון (י"א) חידש, **שאעפ"י שאין כאן ד"ט סכ"פ,** אפ"ה פוסל הנסר בסוכה, ע"כ. ובפשוטו, כוונת הגמ' דהו"ל סכ"פ אפי' כשהוא על צידו, ולא הוי כנסר פחות מד' וכקנים בעלמא. אבל אה"נ דאין הסוכה נפסלת אלא בב' נסרים סמוכים זה לזה על צידם, דהו"ל ד"ט סכ"פ. וכן מדייק בבכורי יעקב (תרכ"ו קס"ו) מד' רש"י (שם ד"ה לאו). אבל בשע"צ נראה דמפרש כדעת שו"ת פנים מאירות (ח"א סי' ס"א) דמדאמרינן בגמ' "נסר" משמע דאפי' בחד נסר נפסל.

ולדעת משנ"ב נמצא דסכ"פ הרחב דע"ד ותולה על חודו, פוסל כל הסוכה כאילו הוא שוכב. ויש לדון לפי"ז בנוי סוכה כה"ג (כרזה וכיוצ"ב], אם אמרינן דמקצתו שבתוך ד' לסכך בטל לסכך כדין נוי סוכה, ובמה שיוצא אין בו דע"ד. או דכיון דאין כולו מובלע בתוך ד' לסכך, אינו בטל לסכך אפי' מקצתו הסמוך לו, והרי יש בו דע"ד בגובה.

ובעיקר ד' המשנ"ב, הנה בעיטור (הלי' סוכה פ"ב ע"א) כתב, נעשו כשפודין של מתכת, והלכך אפי' הפכן על צדיהן **ויש בין כולן ד'** טפחים בסוכה גדולה וג"כ בסוכה קטנה פסולה, ע"כ. הרי מפורש דלא כד' משנ"ב. וכן במאור (סוכה י"ט). מבואר דאפי' למאי דקיי"ל דנעשו כשפודין, דווקא אי כל הנסר בסוכה [מדין פסל היוצא דנידון כסוכה], נפסלת הסוכה, ע"כ. ויש לדחות ראיה זו, דשאני התם שמקצת מהד"ט הוא חוץ לסוכה, ומשא"כ בהפך סכ"פ על צידו, שכולו בסוכה. אבל במשנ"ב (שם) מדמה להדיא הנידון דחוץ לסוכה עם הנידון דהפכן על צידן. [ומה שהביא מהמג"א, נחלקו הפוסקים בכוונת מג"א, ואכמל"ב.]

והנה בשבת (ז:) לבנה זקופה ברה"ר, וזרק על גבה, פטור, ע"כ. ובמאירי מפרש שיש בה רוחב דע"ד [דלא כפירש"י] דהו"ל כרמלית, ולכן פטור אבל אסור. והוסיף מאירי, ואעפ"י שעכשיו בזקיפתה, נמצא רחבה גבהה וגבהה רחבה ונמצא שאינה רחבה ד', נעשה כשפודין של מתכות, ע"כ. ופשוט דכוונתו לההיא דנטר הנז', ומפרש כ' כהמשני"ב דכיון שיש בו דע"ד, אפי' הפכן, פוסל כאילו הוא שוכב, בלא צירוף נסר אחר.

וביאור הסברה נראה, שכיון שלפי דרכה של לבנה היא בשכיבה, הריהי חשובה לחלוק מקום לעצמה, אעפ"י שלפי שעה היא בזקיפה. וכן בנסר. ולפי"ז דווקא בסכ"פ שדרכו בשכיבה, ולא בשדרכו בזקיפה. [עוד יש לחלק בין נסר שגדר פסולו הוא בתורת "תקרה", לשאר סכ"פ, ואכמל"ב.]

מלא הטנא ברכות

לידידינו הנכבד עוז ומגדול, חו"ב צנא מלא ספרים ומלאכתו עט סופר מהיר להבין ולהשכיל בתורת ראשי הישיבות, עומד לימין המערכת בעצה ותושיה

הרה"ג מאיר סגל שליט"א

לרגל הולדת בנו נתן צבי נ"ו

יזכו לגדלו לתורה לחופה ולמע"ט מתוך הרחבת הדעת וכטו"ס לתפארת משפחתם הרוממה

כעתירת
שלמה רוזנשטיין/מערכת מסביב לשולחן

הנושאים הבאים

בראשית, נח- הפסקה
לך לך- הערל בהלכה (וערל זכר אשר לא יָמול, י"ח א')
וירא- החלב בהלכה (ויקח חמאה וחלב. שטמ"ק בכורות ו' ב')
חיי שרה- קבורת המת וחטוטי שכבי (ואקברה מתי מלפני, כ"ג ד')
תולדות- הפסקה
ויצא- הישיבה (ויצא יעקב וכו'וילך חרנה, בחז"ל שנטמן י"ד שנה בשם ועבר)
וישלח- שמירת הגוף והנפש (ויאבק איש עמו ל"ב כ"ח, מכאן שלא יצא ת"ח יחידי בלילה- חולין צ"א)
וישב- ידיעת התורה

מוסד הרב קוק
ספרים חדשים
תורת הבית לרשב"א
כרך א'
חידושי הרשב"א
על כל מסכת כתובות

מכון ירושלים
יומא טבא לרבנן
הופיע
שלחן ערוך השלם
מהדורת פריעדמאן
יורה דעה ה
סימנים קיב – קנח
להשיג בחנויות הספרים